

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utcaza 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szögig 1 frt, 200 szögig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szögig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utcaza 1080. sz.</p>
--	---	--

Egy méltatlan vád.

Ha e lap junius 6-iki 23-ik számában közlött vezércikkben foglalt méltatlan vádat valamely — a lelkészi kart kicsinyleni és becsmérlni szerető — világi ember, vagy valamely más vallásu elfogult ellenség emelte volna, feleletem megírására a leghegyesebb pennát választottam volna ki, és helylyel-helylyel tőlem telhetőleg megnyomtam volna vele a kifejezéseket; de mikor egy jól ismert s becsült paptársam írta, a kit inkább supraidealismusa és költőies phantasiája vezérelt a cikk írására, egyszerűen csak szelid megjegyzésekre szoritkozom.

Ha a dolog valósággal úgy állana, hogy t. i. merő „chauvinizmus“ volna minden, a magyar ref. közönség jellemzésére, szóval és írásban oly sokak által tett elismerő és magasztaló beszédek, ha „népünk közerkölcsiségének emelésére mindeztideig semmi nagyobb actiót nem fejtettünk volna ki“, ha csak egy rideg statisztikus serkentene eszméltre s önismeretre bennünket, ha az 1882-iki rabok valláskülönbség szerinti statisztikája, „országvilágszerte szégyenszékbe ültetett volna bennünket“; ha mi közöttünk, a mivelt társadalomnak s a magyar államnak aránytalanul sok ellenségei vólnának; ha „a magyar reformált lelkipásztorok bizonyos hányada „a minden úgy van jól, a hogy van“ posványba taszító elv kárhuzatos nyügében tétlenkednék, s az obskurus pópák, dákóromán és sziszegő pánszláv atyafiakkal kezét fogva — kimondani is borzasztó — „a magyar társadalom és állam közjava, bódogsága ellen dolgoznék“, ha a bünösök példányképei a lelkészek vólnának, s ha „bennünket a magyar társadalom és állam közjava, bódogsága, nyugalma és békéje megrontói között első helyen emlegetnének“; ha ez a sok „ha“, meg „ha“ mind állana és igaz volna: akkor csakugyan „megizetlenült volna a föld sava“ s jaj, ezerszeres „jaj volna neked magyar reformált Sion!“

De ne félj, meg ne rettenj, sőt emeld fel büszkén fejedet, mert hiveid páratlan erkölcsztisztaságával, áldozatkészségével, törhetlen hazafiságával, multod és jelened fé-

nyes dicsőségével, olyan vagy egyebek között, mint gyémánt a koronában, mint hajnalcsillag az égen! nem méltatlanul megtámadott lelki vezéride — mert ezek csak Pálok és Apollószok — hanem a feletted örködött s örködő ur Istené legyen méltóságodért a dicséret, dicsőség és a magasztalás!

Óh mi jól esett lelkemnek, a magyar reformált egyház multjának, jelenének, tényleges állapotainak áttekinzése után — oh mi jól esett ez önámítás nélküli felsohajtás — annyi méltatlan s meggondolatlan állítások idézése után!

Tudtommal nem szoktam hízkelkedni se magamnak, se másnak, azt hiszem most se hízkelgek magunknak, — papoknak s magyar reformált közönségnek — ha ama cikk jóakaratu, de elhamarkodott ítéletből származott vádjaira azt mondom: „kemény beszédek ezek, kicsoda hallgathatná ezeket!“ Mondták már s fogják ezt mondani mások is, nem álszeméremből, nem mentegetőzésből, hanem tiszta önérzetből, tényleges igazságok alapján; mert azok a gonosz számok, bár nem örvendeztetők, de nem is annyira kétségbeejtők, mint cikkiró atyámfia képzeli. Sokan olvastuk azokat, elszomorodtunk, gondolkoztunk azok felől, én legalább gondolkoztam és nem találtam oly borzasztó megdöbbenésre való okot; azt meg pláne álmodni sem mertem volna, hogy találkozik ember, a ki azért a 14·83% református rabért a papságot fogja kárhuztatni, s kizárólag ezektől várja a börtönök kiürítését. Hát, vajjon Jézus kárhuztatható-é azért, hogy Péter — a ki pedig nem mindennapi ember volt — megtagadta, Judás elárulta, Tamás pedig hinni nem akart? Merné-e mondani kedves atyámfia, hogy ő moraliter teljes fölényt nem birt kivívni profán tanítványai felett? (azok pedig csak tizenketten valának), logikája szerint pedig ezt kellene mondania. Ha nem is ily káromlásszerű, de mindenesetre kárhuzatos minden érvelése, minden állítása s feltűnő a modor, melylyel paptársainak neki ront. Hát hol tapasztalta azt a közönyösséget, tudatlanságot, hazafiatlanságot, erkölcsstelenséget, hogy a tudatlan pópákkal, rosszlelkű, középkorba

illő pánszláv papokkal hasonlítja össze a kellően képzett, az anyagi nehézkes körülmények között is buzgó s mindennek felett utólérhetlen honszerelmű reform. papságot? Hány pap állt törvényszék előtt, hány íteltetett el világi bírák által nem 1, nem 2, nem 5, nem 10, hanem 50 esztendő leforgása alatt? Hány czégyeres pap bűnös példája szolgált „fügefalevelül“ a gonosztevőnek s hány ült ott a 14·83% református rab között s biztathatja-e magát a bűnös, hogy együtt lesz tiszteletes urammal a paradicsomban? Ha eme kérdésekre elszomorító példákkal felelni tud; hamut és port hintve fejemre, elzárkozom és sírok a só megizetlenedésén; de, mert tudom, hogy ily kérdésekre, senki felelete meg nem ijeszthet, főlemelem fejemet, megnyomom pennámat s dicsérlek téged kötelességtudó s mindig kimagasló, morális, tevékeny s honszerető református papság! És te azért nem fogod elbizni magadat, mert nemes önérzeted mindig alázatossággal párosult.

Ne bántsa hát senki az ártatlan s igaz munkásokat, hanem ha valaki annyira megdöbben attól a 14·83%-tól, keresse az okot kissé mélyebben.

Részemről a bűn terjedésének, szülő anyjának a nevetlenséget tartom, nem hagyva figyelmen kívül a vele született romlottságot sem. Az, hogy a közelebb szóban forgó szám, a magyar reformátusokra kedvezőtlen, szerintem onnan is eredhet, mert közönségünk nagy része, pusztákon, tanyákon szétszórva él s a szegényebb osztály ott nevededik, iskolázatlanul, életének jó részében, tanítót, papot sem lát, nem hogy attól tanulná a bűnt; itt a rossz társaság, vagy csak egy romlott ember megronthat sokakat, s ki áll jól róla, hogy az a sokszor említett 14·83% ref. vallásu rab, $\frac{3}{4}$ -ed részben nem-é más vallásu gonosztevők által vezetett a bűnnek útjára? Ékeskedik a debreczeni, hódmező-vásárhelyi, szentesi, böszörményi, karczagi, békési, túri, halasi, kőrösi, kecskeméti stb. ref. papság akármilyen erkölcsi tisztasággal, mitsem használ az a tanyákon lakó, papjaival ritkán, vagy soha nem érütköző hiveknek. Ülhetne ott a papi hivatalban akár a legtökéletesebb ember, kint a határon a pap erkölcsi s szellemi fölénye felől azért verhetik egymást fejbe az emberek, s lophatják a szomszéd kényét, jószágát s telhetik velök a börtön.

Itt van hát az ok, ezen kellene segítenünk; néhány helyen már vannak tanyai iskolák, melyekben néha istenitiszteletek is tartatnak, ez volna kívánatos, megkeresni a lelkipásztornak azokat, kik őt nem keresik, minél gyakrabban érütközni azokkal, kik bennünket kerülnek; de ezt saját erején ki teheti, ehhez egyéb is kellene az odaadó buzgóságon kívül. S ha nincs elég mód hozzá, kit kárhóztassunk?

Azonban, hiszem, idővel mindenen segítve lesz. Így fűzhetnénk tovább-tovább gondolatainkat, hivatásunk és a

tennivalók egyes ágainak tárgyalásánál, hanem hagyjuk ezt máskorra, én most csak cikkiró tévedését akartam kimutatni; komoly megfontolás után, azt hiszem, ő maga is belátja, hogy felbuzdulásában nagyokat mondott, belátja azt is, hogy nagy tulzás mindent a papoktól várni; jó is volna, ha mi minden bajt megszüntethetnénk!

Még csak azt jegyzem meg, hogy jelen felszólamlásomat provokált cikkben foglalt méltatlan vád olvasása után nyomban a dunamelléki egyházkerületi főgondnok beigtatási beszédét olvastam a lakomán mondott beszédekkel együtt s midőn igen jól esett ezen beszédekben ama vád méltatlanságát igazolva látnom, nem állhatom meg, hogy a kormányelnök következő szavait ide ne jegyezsem. „Két dolog van — ugymond — mit soha nem feledtem s nem feledek, egyik az, hogy magyarnak születtem, másik az, hogy kálvinistának kereszteltettem. Nem feledtem soha, hogy magyar vagyok s azt is csak egy esetben feledném, hogy kálvinista vagyok. És ez az egy eset az lenne, ha a kálvinizmus a magyar állammal ellentétbe helyezné magát, (s erre a jelenlevők „soha! soha!“ kiáltása hangzott), — ő pedig folytatja: Én is azt hiszem, hogy soha! Mert a mióta a reformáció korszaka beköszöntött s a magyar államnak jó dolga volt, jól ment dolga a protestántizmusnak is, valamint ha a protestántizmusnak is jól ment, akkor jól volt dolga a magyar államnak is.“ Ez a beszéd, most az egyszer nem chauvinizmus!

Ime, míg a nagy emberek így beszélnek, addig cikkiró atyámfia szégyenszékben látja a magyar reformált egyházat, holott cikke megjelenése óta, önmagát kell vala látnia egy székben . . . „a csufolóknak az ő székében.“

Marjai Péter,
nagylétai ref. lelkész.

Az ev. reform. egyház egyetemes konventjének gyűlése június 15 — 18.

Két nagyfontosságú kérdés elintézésével foglalkozott egyetemes konventünk Budapesten június 15—18-ig tartott gyűlésében.

Egyik volt a középiskoláinknak az állam által adandó segély módozatainak kérdése. A tanácskozások első tárgyát a kultuszminiszternek a konvent legközelebbi felterjesztésére adott leirata képezte. A felett kellett a reform. egyháznak határozni, elfogadhatók-é a prot. autonomia sérelme nélkül azon feltételek, melyekhez az állam a segély megadását kötötte. És a reformáta egyház a feltételeket nagy többséggel elfogadta. Mert meggyőződött a miniszteri leiratnak egyházunk iránti törvényes jóakarataról. A miniszteri leirat nem teljesíthette ugyan a konvent kérelmét a prot. iskolák segélyezésére nézve úgy, hogy a megállapított államsegély évi összege mint olyan általán bocsáttassék az egyetemes konvent szabad rendelkezésére, melyből az egyes iskolákat egészen tetszése szerint részesíthesse, mert ilyen eljárás az ide vonatkozó országos

törvénynek, hozzátehetjük minden államsegély-nyújtási bevett módzatoknak (a kegyadományokat kivéve, a miket azonban mi nem kívántunk) természetével és szellemével ellenkezik. De teljes készséggel beleegyezett abba, hogy szívesen nyújtja az országos segélyt, ha előbb az azt igénybe venni kívánó középiskolák szükségletei, azok fedezési hiányai egyenkint részletesen megállapíttatnak, és ezen alapon köttetik meg az állam és a felekezet között a szerződés, a melynek végrehajtásáról ilyképen nem az egyes középiskolák, hanem a nevükben szerződő konvent a felelős.

A közoktatási kormányának komoly jóindulatáról tesz tanubizonyosságot a leiratban annak kiemelése, hogy az államsegély arányában az egyes segélyezendő prot. középiskoláknál az állam által betöltendő tanszékekre nézve, minden olyan tanszékre való tanár kinevezési jogról lemond az állam, a mely tanszék a felekezeti szellem alkalmas kifejtésével bármi vonatkozásban állanak, csak azokra szorítkozván (classica, philologia, mathematica, természettudományok), a melyek felekezeti szempontokból úgy sem taníthatók.

A nagyfontosságú kultuszminiszteri leirat a közjogi és iskolai bizottságoknak kiadatván, azok véleményét a konvent nagy többséggel elfogadta. Ezen véleményben elvül van kimondva, hogy segélyezés végett csak olyan középiskolákat ajánljanak az egyes egyházkerületek, a melyek egyáltalában nem képesek önerejükkel megfelelni az újabb törvényszabta feltételeknek. Ugyanezen vélemény alapján elrendeltetett egy a konvent által választott bizottság felállítása, a melynek feladata leendő minden segélyezési ügyben a szükséges adatokat összeszerezni, és az egyházkerületek ajánlata alapján az államkormány megbízottjával érintkezésbe lépni.

A bizottsági vélemény ellenében Fejes István indítványozta, hogy egy határozati javaslat készíttessék, a melyben a kormány ismételve fel legyen szólítandó, hogy az általa nyújtandó segélyt minden feltétel nélkül adja. A megindult vitában némelyek az autonomia sérelmét hangoztatták, mások a minisztert, a kormányt gyanúsították, az országos törvényt formai akadálynak kívánták tekinteni. De a tulnyomó többség végre is a bizottság javaslatát fogadta el, nem lévén hajlandó a prot. autonomia halálának tekinteni 100,000 frt segély elfogadását még az esetben sem, ha ez az állami törvények által megszabott feltételek alatt történik.

A szigeti gymnasium állami segélyezésének ügye, a mely gymnasiumot az állam már előzetesen 2000 frt segélyben részesített, a tiszántuli egyházkerület kérésére sürgősnek mondatván ki, a szigeti iskolának az állammal kötött szerződése végleg szentesített, és a szigeti iskola az államsegély élvezetébe lépett.

Az egyetemes konvent utolsó napi gyűlését a püspökök és főgondnokok főrendi tagságának kérdése foglalta el.

E kérdésben a javaslatétel szintén a közjogi bizottsághoz utasított. Az összes reformált egyházkerületek között csak a tiszáninneninek sikerült ezen kérdést politikai ellenzéki tökévé magasítani fel és felebbezéssel a konvent elébe juttatni. A felterjesztésben olyan passus is volt, hogy a tiszáninneri egyházkerület főtisztviselőit hajlandó lenne visszatartani a főrendiházban való megjelenéstől, illetve megtiltani nekik, hogy a törvénynek engedelmességesnek. Tisza Lajos, Szász Károly

és Szilágyi Dezső azonban megnyugtatták a tiszáninneri kerületet arról, hogy ilyen visszatartásra az egyházkerületnek joga nincs. Mocsárynak a konvent illetékessége ellen emelt némely invectivái után a konvent elfogadta a közjogi bizottság határozati javaslatát, vagyis nem fogadta el a tiszáninneri kerület nézetét.

Megható befejezése volt az ezen tárgy felett folyt vitának, midőn b. Vay Miklós a tiszáninneri kerület országszerte tisztelt nagynevű főgondnoka kijelentette, hogy gyávaságnak tartaná ki nem mondani, hogy abban az esetben is, ha a konvent a tiszáninneri kerület felfogását tette volna magáévá, lelkiismerete parancsa szerint nem habozott volna azt tenni, a mit a király által szentesített törvény parancsol.

Kun Bertalan püspök imája zárta be ezen nagyérdékű és nevezetes konventet, jun. 17-ik napján.

M e m e n t o.

A „Debreczeni Protestáns Lap“ 1884. évi 19. és 21-ik számaiban röviden kifejeztem azon nézetemet, hogy az „Evangyéliomi lelkészi Tár“-ban munkás elődök művei — kevés kihagyással és hihetőleg a tudós szerkesztő, kiadó nagy elfoglaltatásai miatt — utánnyomataknak, a mi némileg kellemetlenül hat azokra, kiknek birtokában az így ujonnan született beszédek szép aggkornak örvendenek már.

Ezen panasz ismétlésétől el vagyok zárva, egyrészt azért, mert talán az eset sem ismétlődött, s én nem is igen nézhettem utána; másrészt azért, mert most már nem régi, de újabb beszédek utánnyomása váltotta fel az előbbi rendszert.

A ki e felől kételkednék: nézze meg az „Evangyéliomi lelkészi Tár“ 1880. évben megjelent első évfolyama V—VI. füzetének 190-ik lapján XXXIII. szám alatt Rácz Károly ménes-gyóroki lelkész szerzőségével megjelent „Pünköszt utáni vasárnapon“ című beszédet, s helyezze mellé az Evangyéliomi lelkészi Tár 1885-ben megjelent hatodik évfolyamát járó V—VI—VII—VIII-ik füzeté 215-ik lapján XXXVII. szám alá beosztott, ugyanazon betűkből álló beszédet és mondja meg: talál-e egyéb különbséget — eltekintve a türelmes papír finomabb voltától — minthogy ezen idő alatt a szerző ménes-gyóroki lelkészből szapári-falvai lelkésszé lépett elő, a mint ez nyomtatva olvasható; de hát erről némelyek már úgy is tudtak valamit!

Ugy látszik ebből, hogy szerző és kiadó — mindketten elfoglalt emberek lévén, — teljesen elfeledték, mit cselekedtek 1881-ben, s hihetőleg még ma sem tudnák, ha arra nem hívnók fel figyelmüket. Csupán az eset ismétlődésétől való óvakodásra intés volt célja soraimnak.

Zsákán, 1885. június hó 1-én.

Szigeti Elek,
ev. ref. lelkész.

Könyvismertetés.

„Heidelbergi káté. — A régibb és újabb eredeti kiadások nyomán fordította s történeti bevezetéssel ellátta Erdős József ev. ref. lelkész, Lugos. Nyomtatta és kiadta Traunnfellner Károly 1884.“

A fordítást összehasonlítottam egy latin nyelvű régi kiadással, mely Hanoviában 1656-ban Lasche Jakab nyomdájában és költségén jelent meg. — Ennek alapján mondok el róla röviden annyit, a mennyivel némi tájékozást nyújthatok.

Tartalomhűség tekintetében több eredeti s különösen német nyelvű kiadásokat kellene előttem tartanom, ha az egészről tüzetes bírálatot akarnék írni. — De előleges tájékozásul legalább addig, míg más, nálamnál szerencsésebb viszonyok közt élő kartársunk ez összevetést megteheti, elég lesz annyit nyilvánítanom, hogy az eddigi fordítás felett mutatkozó előnyei kétségtelenek. — Mert pl. mindjárt a legelső kérdésnél látjuk, mennyi pótlékszó és kifejezés áll a régi fordításban olyan, a minek az eredetiben semmi nyoma. — Továbbá az a három kérdés, mely eddig csak a Landarer-féle fordításokkal és kihagyásokkal fordult elő szövegeinkben, t. i. a 30., 57. és 80-ik, itt teljesen helyreállítva közöltetik, s a régi ősök álláspontját a római katolikusok három fő hitágazatával szemben határozottan feltünteteti, előadván, miképen vélekedtek ők a szentirat alapján a szentek tiszteletéről, a purgatoriumról és a miséről s miképen adtak kifejezést hitbeli meggyőződésüknek.

Nyelvi szempontból még kedvezőbb lehet bizonyágtételünk. — A fordítás nyelve tiszta, helyes, érthető, szabatos és eléggé népies, sőt olykor-olykor rhythmicus is. — Azonban megvalljuk, nem ártott volna egy kissé több kiméletelesség a régi megszokott, tehát népiesebb és így magyarosabb szók vagy kifejezések iránt. — Pl. az apostoli hitforma elbeszélő részében a fogantatott, született, szenvedett, megfeszített és eltemetett igealakoknál határozottan helyesebbek a közönségesen szokásban levő elbeszélő mult alakjai; szebbek is, mert változatosabbak; és az eredeti szöveg is ezek használatára utal. — „Unde venturus est ad iudicandum vivos et mortuos.“ — E mondatot az új fordítás így adja vissza: „honnán eljövendő itélni élőket és holtakat;“ a régi pedig így: „onnan leszen eljövendő itélni eleveneket és holtakat.“ — Szerintem ez az utóbbi jóval erőteljesebb, hangzatosabb és magyarosabb.

A 92. kérdés ellen is vannak ilyen kifogásaim, a tizparancsolatra nézve. — Az én szövegem szerint ez így kezdődik: „Lex Dei est Decalogus; qui bis in sacra scriptura legitur. Exod 20. v. 3. etc. et Deut. 5. v. 4., 5., 6. etc. Locutus est Deus omnia verba haec: Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te ex Aegypto domo servitutis. — Primum praeceptum: Non habebis Deos alienos in conspectu meo“ etc. Ebből is látszik, a rendes szokás is bizonyítja, a dolog természetéből is következik, hogy az első parancsolat voltaképpen csak ez: „Ne legyenek teneked idegen Istenid én előttem“, a többi pedig bevezetés, vagy, mint az elemi iskolákban nevezik, előljáró beszéd.

Az uri imádság elég jól van; bár a második kérdésnél a menny előtt az a névelő felesleges — és feltűnő, hogy ez a

kérés a szövegben így áll: „Legyen meg a te akaratod, mint a mennyben, u gy itt e földön is; a 124-ik kérdésben pedig már így fordul elő: „miképen a mennyben“ stb.

Általában megjegyzem, hogy úgy az apostoli hitforma, mint a tizparancsolat és uri imádság leghelyesebb magyar szövegére nézve meg kellene egyszer valahogy közösen állapodnunk. — Mert igaz ugyan, hogy művelt ember előtt egykét szó vagy mondatváltoztatás mit sem tesz: de ezeket kis gyermekekkel és a köznéppel is taníttatjuk, a kik előtt egy szó is zavart okozhat könnyen; aztán pl. ha valaki ezt mondja — a mit pedig sokan cselekesznek — „ne vigy minket a kísértetbe“, egészen más értelme lesz a mondatnak, mint a névelő elhagyásával, a hogy természetesen sokkal helyesebb.

Egyébiránt az említettem fordításbeli különbségek — mint már mondtam — onnan is származhatnak, hogy fordító nem az én előttem levő szöveget használta s meglehet, őt az ő szövegei olyan áttételre utalták.

De általában az egész fordítás magyarossága, mely nem annyira az egyes szavakban, mint sokkal inkább a mondat szerkesztésben nyilatkozik, teljes elismerésre méltó. — Hadd álljon itt mutatványul a többek közül a 26. kérdés! Latin szöveg:

„Quid credis, cum dicis: Credo in Deum Patrem, omnipotentem creatorem coeli et terrae? Credo, aeternum patrem Domini nostri Jesu Christi, qui coelum et terram cum omnibus, quae in iis sunt ex nihilo creavit, quique eadem aeterno suo consilio et providentia sustentat ac gubernat, propter Christum Deum meum et patrem meum esse“ etc.

Régi fordítás:

„Mit hiszsz, mikor azt vallod: Hiszek a Mindenható Atya Istenben, mennynek és földnek teremtőjében? Hiszem, a mi Urunk Jézus Krisztusnak örökkévaló Atyját, ki a mennyet és a földet, minden bennevaló állatokkal egyetemben, semmiből teremtette és ki ugyanazokat örökkévaló tanácsával és gondviselésével tartja és igazgatja: hogy a Krisztusért én Istenem és Atyám legyen. — Ez okáért úgy bízom ő hozzá és úgy nyugszom meg ő benne, hogy semmit nem kételkedvén felőle, hogy mind testi s mind lelki szükségeimre gondot nem viselne; sőt még annak felette, hogy a mi gonoszokat e nyavalyásságos életemben reám bocsát, azokat is az én idvességemre fordítja, mivelhogy azt meg is cselekedheti, mint mindenható Isten, meg is akarja cselekedni, mint kegyes Atyám.“

Új fordítás:

„Mit jelent az apostoli hitvallás ezen része: Hiszek a mindenható Atya Istenben, mennynek és földnek teremtőjében? Azt, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus atyja, a ki a mennyet és földet az egész világ mindenséggel egyetemben semmiből teremtette s azt örök tanácsa és gondviselése által fentartja és igazgatja: a Jézus Krisztusért nekem is Istenem és Atyám: a kiben én teljességgel bízom s nem kételkedem a felől, hogy mind testi, mind lelki szükségeimről gondoskodik és minden gonoszt, a mit reám mér e földi bujdosásnak hazájában, javamra fog fordítani, mert ő ezt megcselekedheti, mint mindenható Isten, és meg is fogja cselekedni, mint hűséges jó Atyám. Mát. 7., 9—11.“

Ez egyszerű kis mutatványból látszik, mennyire felülmulja magyarosság tekintetében a régi fordítást ez az új. — A régi az accusativus cum infinitivo fordításával egészen

dőzőgővé és idegenszerűvé tette szövegét; az új ellenben helyes magyar mondatfűzést használ. — Egyszersmind az is nyilvánvaló, hogy a fordítás alapjául az enyimtől sokban eltérő szöveget használhatott az új fordító, minek folytán az összehasonlítást tovább folytatnom felesleges.

Ennyi elég arra, hogy a fordító jóakarata és nemes törekvése méltányoltassék s hogy lelkészeink, tanáraink és egyházi hatóságaink figyelme e közhasználatra alkalmas kis füzetke iránt felköltsék, végül, hogy az egyházi hatóságok annak lehető tökéletesítése érdekében közremunkálni igyekezzenek.

A fordító ifjú lelkésztárs kétségtelenül igen tisztességes munkát végzett. — A réginél minden tekintetben jobb fordításhoz juttatott. Megszerezni kinek-kinek könnyű, mert az ára nincs ugyan kitéve, de úgyhiszem, 20—30 vagy 40 kr-nál nem lehet több. — Ajánlom az olvasók szives figyelmébe. — A fordítót pedig szívből üdvözlöm és kegyeletes, kötelesség-érzet vezette buzgó munkálkodására Isten segítő áldását kívánom.

Krassón, 1885. jun. 7.

Gergely Károly,
ev. ref. lelkész.

Balogh Ferencz tanár beszéde

a hittanszaki önképző-társulat zárulásán 1885.
június 10.

A társulat évi működésének kimutatását meghallván, egy pár pontra tesztek előbb észrevételt. Az év elején általam tartott megnyitó beszéd, emlékezhetnek, mily vitatás tárgya lett ártatlan és evangéliomi egyik része miatt. Bővebben ki kellett azt fejtenem helyi egyházi lapunkban, remélem, az olvasók előtt kitisztázva lett egy fontos kérdése a keresztyénségnek. Imé alkalmat erre a társulat szolgáltatót első sorban.

Lapjokról, közlönyükről tett jelentés örvendetes, ez szép emléke marad a társulat életének, átmarad az a jövő történet-írójára, mint vitorla, ha a hajó széttörött is; vagy mint a szabadságharcz zászlóaljainak lobogója, mais őriztetik, noha a hősfiak elhulltak. Lapjok létezése jelezve van azon emlékkönyvben, mely az egyetemes Presbitérián Szövetség belfasti gyűléséről adatott ki s így a világon levő református kollégiumok theologus ifjai is tudomást vehetnek róla.

A pályamunka tűzés egyik szép munkatér, kelőleg öleli fel az a theologiai tudományok köreit; sajnálom, hogy épen most az egyháztörténelmi pályakérdés nem nyerhetett jutalmat. Másfelől a társulat 16 évi eddigi élete alatt érdemet szerzett épen hazai protestáns egyháztörténelmünk mivelésében, ezt tenni a mi kötelességünk. Mártonfalvi Tóth György, Csipkés Komáromi György, Huszár Gál és Debreczeni Ember Pál élete és hatásuk itt fejtetett meg; egyik legjelentősebb, hogy Debreczeni Ember Pálról tett legújabb felfedezés is e főiskola egyik fia által eszközöltetett. . . . Legyen és maradjon főiskolánk a magyar prot. egyháztörténet ápolója, mint volt a multban is, e veszte tűz veszte papjainként működjenek tovább is. Talán közel az idő, hogy megalkulhat a magyar prot. történelmi társulat, talán épen az országos történelmi congressuson, melyre némi előjelek mu-

tatnak. A lefolyt 16 év létjogot adott e társulatnak, sok jelenség nem jött volna létre élete nélkül.

Fogadja az elnök kitartó működéséért, mely nem veszett el hiába, — fogadják a többi tisztviselők és lapszerkesztők is, az én hálás elismerésemet, köszönetemet, mit szívből nyujtok.

És most, kivált miután a pályavégző urak némelyike eltávozik, s lehet, utolsó alkalom van felügyelő tanárunk szavát ily gyűlésen hallani, bucsúul s tájékozásul intézek pár szót a berekesztő ülésen jelenlevőkhöz.

„Legyen világosság,“ ez a kijelentés első szava Istentől, mintegy a teremtés bölcső-szózata, mely örökre kitűzte a teremtés célját, a fejlődés haladását és irányát. Világosság lett a természet világában, meggyúltak a napok, a csillagok, szülemlett a villany. De világosság lett a teremtés csúcán álló ember világban is, az értelmi élet terén: meggyult az ész, a tudomány, a művészet szellemi fáklyája; meggyúltak a szellem világkör napjai és csillagai, a lángelmék, a vezérfények. Legyen világosság az ember és Isten közti viszony széles egyetemében, az Isten országában, az erkölcsi világ terén, és lett, mert jött a világosság fejedelme, az Isten fia, az új teremtés kezdője Jézusban, s a keresztyénség újra igazolá a „legyen világosság“ szózatának isteni hatalmát. Ezt igazolá folytatólag a reformatio is és nyomán átalakult, újjá lett a kor és egész kulturája. A világosság fénytelepeiül szolgálnak a tudomány egyetemei és a mivelődés egyéb intézményei, köztök e mi főiskolánk is.

Sőt kis méretben, e mi kisdéd társulatunknak is feladata napszámoskodni, hogy parányi körében és általa az isteni kijelentés világossága terjedjen az értelmi és erkölcsi élet mezején; ez nemes missiója. Üdvözlöm a világosság küzdő vitézeiként e társulat kitartó barátjait.

Mig a 300 év előtti kor és nemzedék a reformatio elveit hangoztatta s vívta ki, a mai kor a transformatio tudományos elméletét hangoztatja. Ha a homályt, a nem látást akarja elűzni, üdvözljük, nem rendülünk meg vívmányaitól; — csak egyet el ne feledjen: a világosság apadhatatlan forrását! csak Istent ne hagyja ki a világegyetemből, mert Isten maga a legnagyobb világosság, mert világosságadó. Istennel mindent megfejtünk. A keresztyénhit ezt a fővilágosságot kell hogy terjeszsze, hirdesse, mi e világosság fiai legyünk, s akkor a keresztyénség és élő theologiája nem áll utjában sem a fejlődésnek, sem a haladásnak, sőt adja a szárnyat elérni oda is, hová a magára hagyott emberi ész el nem hatolhat. Az apostol így intett régen: „hitetek mellé adjatok tudományt“, ez megfordítva korunkhoz így intézhető: a tudomány mellé adjatok hitet, a diadalom és tökély országa így leszen meghódítható.

Ha eldobjuk, vagy nem vesszük számba a hit, a kijelentés, az Isten világosságát, egy nagy ismeretlen fátylazott alakja elé jutunk s az eredmény megoldhatlan titokká csomósul. Chambrier Alice, virágkorában (1882-ben) elhalt neuchâtel franczia költőnő így rajzolja azt:

„Élet rejtélye, nagy létoka a dolgoknak:

Óriás ivezet a századokra épített hídon,

Melynek két lába az ok és okozat,

Egyik a hullámba, másik az éjbe merül.“

A mérhetlen hullámtömeg s az áthatatlan éjszaka nem

szolgálhat oltáru, melyen imádkozhatnánk. Az ok és okozat titkának kulcsát keressük Istenben és Istennél s akkor az életsorozat oly óriás koszorúhoz hasonlítand, melynek kezdő szála Isten egyik kezéből indul ki, s a másik vége, az évezredek pályáján át virágozva, Isten másik kezébe vezet vissza. Ápoljuk a keresztyénséget mint tudományt, de ápoljuk mint erőt és hatályt is; amaz a főben, az észben, — emez a szívben, az életben, az erkölcsben idézzen elő reformatiót és transformatiót, s a jövő lenni is, fenn is, sorsunk síron innen és síron túl is felderül és biztosítva leend. Isten áldja és vezesse önöket!

K ü l f ö l d.

Németországon a törvénytelen szülöttek száma nő évről-évre. Berlinben 100 szülött közül 13—14, Szászországban 12—13 házasságon kívüli. Az Ev. luth. Kirchz. érdekes megjegyzéseket tesz e szomorú tényre. A javulás létrehozására szükségesnek tartja az állam és egyház, a család és iskola közreműködését; javító főszeközül az Isten ígését jeleli meg, s a tizparancs pontja felett tartandó katekizmusi oktatástól sokat vár. De a külsőséget sem tartja kicsinylendőnek. Annak jele, hogy a menyasszony még erénynyel ékeskedik, a menyasszonyi koszorú; sajnos, hogy ennek jelentősége újabb időben nagyot csökkent, „mert elég egyház van, hol elvirágzott lányok nem félnek amaz ékkel oltár elé lépni ezen még a nyilvános közérzület sem ütözik meg“; s ha a jogtudós Mejer azt mondja, hogy csak ott, hol a helyi szokás teljesen kétségtelen, tilthatja meg a lelkész a koszorú használatát, a nélkül, hogy jogtalanságot követne el, ez által nagyon meg van nehezítve a lelkész helyzete; de aztán a hol a „helyi szokás“ a lelkész részén van, ott a lelkész fellépése jogtalanságnak nem tekinthető, annyival kevésbé büntethető. Ép ezért keltett nagy feltűnést, nevezett lap szerint, hogy egy lelkész ily körülmények között is bíróság elíteltetett. Az eset ez: múlt év novemberében most említett lelkész egy menyasszonynak sajnálattal kijelenté, hogy koszorúval meg nem jelenhet az oltár előtt, miután 6 héttel az esküvés előtt már gyermeket szült, kit vőlegénye magáénak ösmert. De a menyasszony mindemellét is feltette a koszorút. A lelkész a botrányt kerülni akarva, az esketést végrehajtá, de ennek lefolyása után a nőt a sekrestyébe hívta be, hol a nő a lelkész felszólítására sírva levette fejéről a koszorút s egyszersmind a lelkésztől bűnbánólag bocsánatot kért. 14 nap múlva a nő férje mint vádló lép fel s a lelkész törvénybe idéztetik, mint a ki a kérdéses nő fejről erőszakkal tépte le a koszorút stb. A lelkész a vádat rágalomnak nyilvánítá s az esküdtszék által fel is lón mentve; de a felebbviteli bíróság ugyanőt 10 márk pénzbírságra büntette, mert a nőt nyilvánosan pelengérre állítá. Nevezett lap nem kívánja ez ítéletet bírálni, de felteszi a kérdést, hogy kinek ártunk az ily ítélettel, mely az erkölcsiség hű örét csak azért bünteti, mert kötelességét hiven teljesíté?

Berlinben az 1884-ik évben 560 gyermek ellen történt feljelentés bűnügyekben; és pedig lopás vétésége miatt 267, család miatt 6, sikkasztás miatt 12

stb. gyermek ellen. 64 kivételével mind 6—12 évesek voltak. Szomorú jel!

A német birodalomban jelenleg 17,874 r. kath. lelkész van; Ausztriában 29,374; Sveiczban 2112; Luxemburgban 454; összesen: 49,814 kath. lelkész.

Dr. B. Pünjer, a theologia rendkívüli professora meghalt május 13-án Jénában. Főműve: „Geschichte der christl. Religionsphilosophie.“ (1880—83.)

Schenkel Dániel, (kiről Lapunk 20-ik számában hibás magán tudósítás alapján azt közöltük volt, hogy elhalt, csakugyan) bevégezte május hó 19-én földi pályáját. Született 1813. decz. 21 Dógerlinben, a zürichi kántonban. Előbb privatdocens, majd pap s 1849-ben bási theol. professor lett, honnan 1851-ben ugyanily minőségben Heidelbergbe hivatott meg. Itt működött 1884. husvétjáig, a mikor gyöngéledése miatt visszalépní kényszerült.

A lipcsei theologiai fakultas a dorpati theologiai professort, Lic. Dr. Mühlau-t, mint a ki „enixe veteris testamenti studiis inservivit“, a theologia doktorává promoveálta, honoris causa.

Anglia. Londonban május 6-án ülésezett a britt bibliatársulat. E társulat alapittatása óta mintegy 104.196,965 bibliát osztott szét.

Az egyetemes presbyteri gyűlés, azon céljához képest, hogy az európai reformált egyházakat segélni fogja, Csehország reformált egyházának 100,000 marokot (60,000 forintot) adományozott.

Sveicz. A bási nagytanácsban f. é. ápril hó 27-én került tárgyalás alá azon indítvány, hogy a vallásoktatás a reáliskolákban mellőztessék. A radikális többség a jelen állapot fentartása mellett szavazott, de nem maradt megrovás nélkül azon szomorú tünemény, melyszerint a biblia tekintélye már a tanítók előtt is nagyon alászállott; s a konservatív többség részéről azon óhaj nyert kifejezést, hogy növendékeik vallásos oktatásáról magok az egyházak gondoskodjanak.

Olaszország. A híres archaeolog Garucci Rafael f. é. május hó 5-én Rómában meghalt, (szül. Nápolyban, 1812. január 23.) Épen „Numismatica“ czimű nagy műve utolsó lapjának korrekturájával foglalkozott, midőn meglette halála.

Május hó 25-én ünnepelte a katolikus világ VII-ik Gergely pápának (meghalt 1085. május 25-én Salernóban) 800-dik halálozási napját. Természetesen az ünnep legnagyobbszerű volt Salernóban, hol az egyház amaz „ékeségének és szabadítójának“ porai a székesegyházban pihennek. A pápa a nagy nap emlékére különféle bucsút engedélyezett.

Ausztria. A bécsi evang. theol. fakultás ezentul a Türkenstrasse-ban lesz elhelyezve, miután az új egyetemi épületben, a miniszter ígérete mellett sem nyert helyiséget. Szomorú dolog, hogy — a mint írják — magok a liberális evang. professorok is részint szenvedőlegesen, részint tevőlegesen előmozdítói voltak annak, hogy nevezett evang. theol. fakultás az eddiginél is jelentéktelenebb helyiségbe tétessék át. A miniszter az ügy eldöntését a négy fakultás szavazatára bizta, mely oda nyilatkozott, hogy az új épületbe ne vétessék fel az evang. theol. fakultás. Nagy közönyöséget és kevés vagy semmi egyháziasságot jelez e tünemény! Az „Ev. Vereinsblatt aus Oesterreich“-ban Kock

„Bedenkliche Zeichen der Zeit“ cz. a. irt ez ügyről. Hogy a botrány annál nagyobb legyen, az illető száma a Vereinsblattnak előbb elkoboztatott s csak aztán bocsáttatott ismét a közönség elé.

Dicsőfi József.

K i v o n a t

a békésbányai reform. egyházmegye 1885. ápr. 14 – 16. napjain Szegeden tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből.

21. szám.

Fölvétetett Szeremlei S. főjegyző véleményes javaslata a krassóvidéki lelkészi értekezletnek 1883. évi közgyűlésünk 35. sz. jegyzőkönyvében érintett emlékirata tárgyában.

A javaslat szerint az egyébként teljes figyelemre méltó emlékirat fejtegetései, az időközben azok felett keletkezett hírlapi viták és egy némely egyházkerületi végzések által egyrészben czélt értek, másrészben pedig egyházmegyei tárgyalásra kellően megérelve és előkészítve nincsenek, miért is ama fejtegetések közgyűlésünk tüzetes gyilatkozatának alapját nem képezhetik. Kivételt képez azonban az emlékirat főtárgya, mely azzal fejezhető ki, hogy a debreczeni egyház a főiskola ügyei intézésében, s különösen a tanárválasztásokban tulságosan nagy befolyást gyakorol, minek megváltoztatására nézve, az egyházkerületi legutóbbi közgyűlésen is formyszerű indítvány tétellett. Az emlékiratnak e tárgyban teljesen igaza van, mert a tett számítások szerint, a főiskolának évi hatvanezer forinttal tehető kiadásai fedezéséhez, a debreczeni egyház nem járul hozzá, csak mintegy 4500 frtnyi évi értékkel, a debreczeni városi évi segély pedig mintegy 12,500 frtnál többre alig értékesíthető. Az egyháztól nyert segélyért a főiskola s annak tanulói az egyháznak közvetlenül megszolgáltatnak, Debreczen városa pedig az által, hogy a gymnasiumot, képezdét, jogot, theologiát helyben kapja s ez intézetek útján mind anyagi, mind szellemi tekintetben folytonosan erősül, gazdag recompensatiót talál. Ily körülmények közt méltán feltűnő az a visszásság, hogy a debreczeni egyház mind a tanárválasztásoknál, mind a főiskola anyagi ügyeinek kormányzásában, az egyházkerületet rendszeresen majorizálja, holott a méltányosság szerint a főiskola kormányzása minden tekintetben a tulajdonos egyházkerületet illetné, bár a multban szerzett nagy érdemeiért, előzőkenységi és czélszerűségi okokból, abban a debreczeni egyháznak továbbra is kellene némi részt engedni.

A javaslat egészben véve helyeseltetik s egyházmegyénk ezennel jegyzőkönyvileg kifejezi azon kívánságát, hogy a főiskola kormányzása s különösen a tanárválasztási jog gyakorlása jövőre úgy rendeztessék, hogy abban az egyházkerület döntő lefolyása minden ponton biztossittassék a debreczeni egyházzal szemben, mely a főiskolai terheknek csak kis részét viseli, annak hasznát pedig különben is nagyobb részben élvezi. Mely kívánalmunk a főt. egyházkerületre is felterjesztendő.

Különfélék.

Lapunk jövő heti számában egész terjedelmében közölni fogjuk a vallás- és közoktatásügyi miniszternek konventünkhöz intézett nagyfontosságú leiratát és az erre adott választ.

Debreczeni főiskolánkban az évet záró istenitisztelet, mint már jeleztük, f. hó 14-én tartatott az imateremben, hol a csaknem teljes számmal egybegyült tanárokon, tanuló ifjuságon kívül az egyház képviselőit, mint a főtiszt. Püspök ur megbízottját is, ott láttuk mindenekelőtt nagytiszt. Némethi Lajos lelkész és mellette Mészáros József egyháztanácsos urakat, míg a városi tanácsot t. Laky Lajos tanácsnok ur képviselte. A hálaadó imádságot Csiky Lajos gyakorlati theologiai tanár mondta. Istenitisztelet után a tanárok szokás szerint a gyülesterembe tértek vissza, hol az igazgató felolvastatta főtiszt. Püspök urnak következő levelét: „A főiskola nagytekintetű Tanárkarainak. 1071. E hó 14-én, midőn az iskolai évet záró hálaistenitisztelet ezen főiskolánkban megtartatni fog, — a Budapesten épe napon kezdetét veendő konventen tartozván megjelenni, így ez ünnepélyes istenitiszteleten meg nem jelenhetek. Szívemig ér az a tudat, hogy emez egyik legkedvesebb kötelességem teljesítésében gátolva vagyok. Szerettem és óhajtottam volna — mint már annyiszor együtt imádkozni a vezérek és vezérlettekkel, bemutatni hálámat Istenhez ama nagy kegyelmeért, melyet mint áldást terjesztett ki főiskolánkra, életben és egészségben, a hű fáradozás eredményének látásában, a haladásnak tapasztalt örömeiben tartván meg a mi lelkünk kedveltjeit. De ha ezt ezuttal nem tehetem is, közöttük maradok és leszek lélekben s Isten további áldását kérem úgy a nemes munkát végzettekre, mint kegyelmét az annak idején ujjal munkát kezdendőkre. Debreczen, 1885. jun. 11. Révész Bálint, püspök. A szép s igazán szívből fakadott levélre az igazgató adván kifejezést a tanárkarok szeretettel teljes igaz tiszteletének s megkérve nagytiszt. Némethy Lajos lelkész urat, hogy annak idején majd tolmácsolja ezt a hazatérendő Püspök ur előtt, ehhez egy üdvözlő távirat küldetett. A tanárok vezérek iránti meleg rokonszenvvel telten távoztak a gyülesteremből az évet záró vizsgák megkezdésére.

Halmiból írják lapunknak: A kegyeletnek szép és félremagyarázhatatlan jelét adta f. hó 28-án Batáron (Ugocsa m.) 58 éves korában elhunyt Mándy Károly. Ugyanis kevéssel halála előtt tett végrendeletében összes ingó és ingatlan vagyonának egyedüli örökösévé a kis Nevetlenfalusi ev. ref. egyházat nevezte ki oly formán, hogy hátra maradt vagyonából — az ingatlanságot terhelő 200 forintnyi állami adó és több kisebb adósságának kifizetésén kívül — mintegy 100 forint értékű sirkövet állitson sirjára az örökös Nevetlenfalusi ref. egyház. Az örökség pénzértékét még nem tudjuk teljesen, hogy mennyi lehet, mivel ingatlan vagyonának egy része még nem volt telekkönyvileg az elhunyt férfiú nevében; a 2000 frtot azonban, mint előre is láthatjuk — az adósság törlesztésén kívül is meg fogja közelíteni. — E sorokhoz nem kell magyarázat, világosan beszélnek ezek a nélkül is. Midőn áldást és békét kívánunk a nemes keblű férfiú poraira, azon óhajunknak adunk kifejezést, vajha minél többen akadnának prot. egyházunkban ilyen nemes szívek

adakozók. Ezen kegyeletes ügygyel kapcsolatban sajnálat-
tal kell hangot adnunk a batári gör. kath. egyháznak épen
Mándy temetése alkalmával kifejtett, mondhatnám immora-
lis eljárása felett támadt érzetünknek. Batár fiók egyháza
lévén Nevetlenfalunak, következésképen ref. temetke-
zések alkalmával a g. kath. toronyban harangoznak a ha-
lottaknak. Mándi harangozásra is hagyott 5 frtot. S mi tör-
ténik?! A gör. kath. egyház előljárói nem engedik harangju-
kat Mándi felett addig meghuzatni, míg a Nevetlenfa-
lusi egyház a harangozási díj fejében egy 10 frtos kötvény-
nek alá nem irt. Nagy megütközéssel vettük ezen immoralis
eljárást különösen akkor, mikor mindnyájunk előtt köztu-
domásu dolog, hogy a Batáron lakó reformátusok az ottani
gör. kath. egyház közmunkaterhének viselésében egyenlő
mértékben részesülnek a batári oroszokkal; de hogy miért
és mi alapon, azt talán a batári egyháznak gör. kath. elő-
járói sem tudnák megmondani. Ehez még csakugyan szük-
ség volna egy kis magyarázat és felvilágosítás!!

**A kisujszállási ev. ref. középtanodában az évi zárvizs-
gák június 21., 22. és 23-ik napjain fognak tartatni.**

**Kiadói tudósítás Dobos János már sajtó alatt levő egyházi
beszédeiről.** Igen sok helyről lettem jóakarattal figyelmé-
tetve, hogy sokan lelkésztársaim közül főleg azért vonakod-
nak Dobos János műveire előfizetni, mert az ígért 4-ik kö-
tet országgyűlési beszédek tartalmazand, melyeknek hasz-
nát nem vehetik mai időnkben. Szabad legyen nékem ezen
ellenvetésre vagy véleményre megneveznem, hogy az emli-
tett országgyűlési beszédek korántsem politikai beszédek,
hanem Magyarhon akkori legfényesebb református gyüleke-
zete, t. i. az 1847/8. évi pozsonyi országgyűlésen jelen volt
református képviselők előtt elmondott egyházi tanítások,
melyeket mint országgyűlési református pap mondott el s
melyek néhány alkalmi beszéd kivételével még ma is a leg-
nagyobb élvezettel használhatók nemcsak író asztalunkon,
hanem a szószékekben is. Mindazáltal mivel megvallom,
dogy ezen beszédek magas régiókban járnak, s a classicitás
szinvonán állva, meglehet, az egyszerű hallgatókból álló
gyülekezetek felfogását még mai időnkben tulszárnyalják;
elhatározám magamban — nehogy különösen tisztelt lel-
késztársaim oly beszédek megszerzésére legyenek mintegy
kényszerítve, melyeknek talán hasznokat nem vehetnek, —
hogy a 4-ik kötetben a jelzett országgyűlési beszédek he-
lyett, minden tekintetben használható halotti beszé-
deket közlök, mert főképp ilyenek adására lettem igen sok
helyről felszólítva. Anyagban, beszédekben, Istennek hála,
nem szükkölködöm, mert az elveszettnek hitt sok beszéd kö-
zül több megkerülvén, kevés híjján 600 tökéletesen kidolgo-
zott beszéd felett rendelkezhetem, s főtörekvésem oda irá-
nyul, hogy ne csak kellemes olvasmányt, hanem főleg a szó-
széken használható beszédek nyujtsak különösen tisztelt
lelkésztársaimnak. Az országgyűlési beszédek egy kisebb
és olcsóbb külön füzetben teendem közzé, mert ezeknek el-
veszni nagy kár volna. Reményelem, hogy a megjelenendő s
majdan megismert beszédek után ezeknek is lesz kelen-
dősége. Midőn ezen szándékolt változtatásért — mely kü-
lönben, mint tudom, az általános nagy többség óhaja — bo-
csánatot kérnék, megjegyzem egyszersmind, hogy ha vala-

kinek tisztelt előfizetőim közül a 4-ik kötetben adandó ha-
lotti beszédek nem kellenének, szívesen szolgálndok maj-
dan az országgyűlési beszédekkel, mely esetben az árkülön-
bözetet kiegyenlíteni kötelességemnek ismerendem. — Elő-
fizetéseket vagy előre megrendeléseket az előfizetési árban
1 frt 50 krban még mindig szívesen s köszönettel fogadok.
Kelt Szalk-Sz.-Márton, 1885. június 16. Dobos László, mint
Dobos János művei kiadó tulajdonosa.

Gyászjelentések. Fájdalmas részvétellel közöljük a követ-
kező két gyászjelentést: A dunántúli ev. reform. egyházke-
rület pápai főiskolájának tanárai, mélyen megszorodott
szívvel jelentik hivataltársuknak nagys. Boc sor István
kir. tanácsosnak, a magyar közjog és történelem tanárának,
f. évi június hó 3-dikán, életének 78-ik, tanári működésének
53-dik évében, végelgyengülés folytán történt elhunytát. A
köztisztületben állt boldogultnak hült tetemei, f. hó 5-dikén
délután 4 órakor fognak, a főiskola-utczában levő saját há-
zából, az ev. reform. vallás szertartása szerint, az alsó vá-
rosi sirkertben eltakaríttatni. Pápán, 1885. jun. 3. Emléke
legyen áldott! Béke hamvaira! — A békési ref. gymnasium
tanárai mély fájdalommal jelentik szeretett kartársuknak,
Bokor Imre gymn. tanárnak, f. hó 7-én, életének 37-dik,
hivataloskodásának 15-ik évében történt gyászos elhunytát.
Békés, 1885. június 7-én. Béke poraira, áldás emlékére! —
Fáj látnunk, mint hullanak el lassanként a régi idők nagy
alakjai s megrendülve állunk meg a korán elhunyt tisztárs
koporsója mellett.

Felelős szerkesztő: Tóth Sámuel. Szerkesztőtársak:

Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

HIRDETÉS.

Pályázat

hirdtetik a hód-mező-vásárhelyi ref. egyház-
ban az V—VI. osztályu fiiskolai tanítói ál-
lomásra.

Fizetés: lakás természetben, melyet azonban
a megválasztott az első évben még nem élvez-
het s lakbérre sem számíthat; 400 o. é. frt;
15 hl. buza, 15 hl. árpa. Ez állomáshoz köt-
tett az I—IV. gymn. osztályok növendékeinek
tornatanítása is, ez időszerint hetenkint 8 órán,
miért ismét 200 o. é. frt fizettetik. — Beter-
jesztendő okmányok: néptanítói- és tornatanítói
oklevél; szolgálati és egészségi bizonyítvány.
A pályázatok f. évi július 3-áig alulírott elnök-
séghez küldendők.

A h.-m.-vásárhelyi ref. egyház elnöksége.

1—2